

COVID-19

COVID-19 PANDEMİSİ VE EĞİTİM

Editörler:
Levent DOĞAN & Gökhan ILGAZ

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YAYINLAR SERİSİ: 2

COVID-19 PANDEMİSİ VE EĞİTİM

Editör

Dr. Levent DOĞAN

Dr. Gökhan ILGAZ

EDİRNE – 2021

Trakya Üniversitesi Yayın No: 270
Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlar Serisi: 2

COVID-19 PANDEMİSİ VE EĞİTİM

Yayın Yönetmeni:

Dr. Öğr. Üyesi Levent DOĞAN

Kapak Tasarım:

Duygu YÜREK

Tashih:

Altay BAYATLI

Mizanpaj:

Altay BAYATLI

Baskı: Trakya Üniversitesi Matbaası
Edirne Teknik Bilimler MYO Sarayıçî Yerleşkesi/Edirne

1. Baskı: Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayını: 2, Aralık 2021

ISBN: 978-975-374-314-3

Dış kapak: Bibliothèque Nationale de France, GE-B550 RES

Copyright © Bütün yayın hakları Trakya Üniversitesi'ne aittir. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Kitap içerisinde yer alan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

<i>Nihal YILMAZ, Osman TİTREK</i>	1
Covid-19 Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Okulöncesi Paydaşlarının Görüşleri	
<i>Opinions of Preschool Stakeholders on Distance Education in the Covid-19 Process</i>	
<i>Sadegül AKBABA ALTUN, Mustafa BULUT</i>	19
Covid-19 Salgınında Okul Yöneticilerinin Yaşadığı Sorunlar ve Çözümleri	
<i>The Problems Faced by School Administrators and Their Solutions During the Covid-19 Pandemic</i>	
<i>Binali TUNÇ, Mehmet YALÇIN</i>	41
Eğitimde Sosyo-Ekonomik Ayrışma: Covid 19 Salgın Döneminde Eğitime Erişim Olanakları Üzerine Bir İnceleme	
<i>Socio-Economic Discrimination in Education: A Review on Access to Education in the Period of the Covid-19 Pandemic</i>	
<i>Cansu PARLAK, Yeşim FAZLIOĞLU</i>	61
Okulöncesi Eğitim ve Covid-19'un Etkileri	
<i>Preschool Education and the Effects of Covid-19</i>	
<i>Aylin GÜRBÜZ</i>	73
Salgın Sürecinde Sanat Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar	
<i>Problems Faced and Art Education During the Pandemic</i>	
<i>Cüneyt TAŞKIN</i>	89
Pandemi Döneminde Uzaktan Beden Eğitimi ve Spor Dersi	
<i>Distance Physical Education and Sports Lesson during the Pandemic Period</i>	
<i>Filiz KARADAĞ, Vesile YILDIZ DEMİRTAŞ</i>	109
Pandemi Dönemi ve Özel Gereksinimli Bireyler	
<i>Pandemic Period and Individuals with Special Needs</i>	

<i>Serkan DİNÇER</i> Öğretimde Teknoloji Entegrasyonu ve Pandemi Süreci <i>Technology Integration on Instruction and Pandemic Era</i>	125
<i>Rifat GÜRGENDERELİ</i> Korona Salgını Sürecinde Trakya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Dili Bağlamındaki Dersler, Ders İçerikleri ve Ders Çıktıları <i>Trakya University Department of Turkish Language and Literature, Courses in The Context of Turkish Language, Course Contents and Course Outputs in The Process of Corona Pandemic</i>	135
<i>Mirsad TURANOVIĆ, Edina NURIKIĆ</i> Bosna Hersek'te Covid-19 Salgın Sürecinde Eğitim <i>Education During the COVID-19 Pandemic in Bosnia and Herzegovina</i>	145
<i>Zlatka ZHELYAZKOVA, Milen DIMITROV, Mariana PAVLOVA</i> Attitudes and Opinions of Students about Distance Education During the Coronavirus-19 Pandemic <i>Koronavirüs-19 Pandemisi Sırasında Öğrencilerin Uzaktan Eğitimle İlgili Tutum ve Görüşleri</i>	155
<i>Thanassis KARALIS</i> Lessons Learned from the Covid-19 Pandemic: The Case of Greece <i>Covid-19 Pandemisinden Alınan Dersler: Yunanistan Örneği</i>	167
<i>Osman EMİN</i> Covid-19 Pandemi Krizinin Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim Sistemi Üzerine Olası Etkileri <i>Possible Effects of the Covid-19 Pandemic Crisis on the Educational System of the Republic of North Macedonia</i>	183
<i>Marieta PETROVA</i> An Online Education Experience in Higher Education During the Covid 19 Pandemic in North Macedonia <i>Kuzey Makedonya'daki Covid 19 Pandemisi Boyunca Yükseköğretimde Bir Çevrimiçi Öğretim Deneyimi</i>	199

ÖN SÖZ

Tüm dünyayı etkisi altına alan ve hayatımızda köklü değişikliklere sebebiyet veren COVID-19 salgını, maalesef bir tehdit olarak varlığını sürdürmektedir. Başta ülkemiz olmak üzere tüm dünyada aşılama adımları alınırken mesafe ve uygulamadaki tedbirler ile inanıyoruz ki küresel çaptaki bu sorun sona erecektir.

Ülkemizde ilk vakanın görüldüğü günden bu yana devletimiz ve milletimiz el ele vererek önemli adımlar attı. Bu adımlar, salgının etkilerinin dünyadaki birçok ülkeye nazaran ülkemizde daha az görülmesini sağladı.

Trakya Üniversitesi ailesi olarak bizler de ilk andan itibaren devletimizin ve milletimizin yanında olduk. Elimizdeki tüm imkânları bu salgının bertaraf edilmesi amacıyla kullandık ve kullanmaya devam ediyoruz.

Bölgemizin ve Balkanların en köklü ve güçlü sağlık merkezi olan Trakya Üniversitesi Hastanesi, son teknoloji ile donatılmış yoğun bakım üniteleri ve uzman kadrosu ile bu dönemde Sağlık Bakanlığımızın protokolü doğrultusunda hastalara şifa kapısı oldu.

Yine Sağlık Bakanlığımız tarafından yetkilendirilerek başta Edirne olmak üzere tüm bölgemizde gerçekleştirilen PCR testlerini gece-gündüz demeden analiz eden ve işleyen COVID-19 Test Laboratuvarımızın da bu süreç içerisindeki çalışmaları takdiri şayandı.

Rektör Yardımcım Prof. Dr. Murat Türkyılmaz ve Kimya bölümümüzün değerli hocaları, sürecin ilk başından itibaren Kimya laboratuvarlarımızı adeta fabrikaya dönüştürerek şehrimizin ve bölgemizin dezenfektan ihtiyacını karşıladı. Üretilen dezenfektanlar tamamen ücretsiz olarak şehrimizdeki kurum, kuruluş ve vatandaşların yanı sıra gönül coğrafyamız Balkanlara da ulaştırıldı.

Bunun yanı sıra Teknoparkımız başta olmak üzere birçok birimimiz kısa sürede salgının etkilerini azaltmaya ve toplumsal fayda üretmeye yönelik adımlar attılar.

Tüm bu başarılı çalışmaların başını ise asli hizmet alanımız olan eğitimdeki başarımız çekmektedir. Uzaktan eğitim kararı alınması ile birlikte tüm eğitim süreçlerimizi oldukça kısa bir süre içerisinde çevrimiçi platformlara taşıdık. Öğrencilerimizin eğitimlerini aksatmadığımız gibi yüz yüze eğitim standartlarında verdiğimiz uzaktan eğitim sürecinde göstermiş olduğumuz başarı bağımsız kuruluşların araştırmalarında da ortaya konmaktadır.

Bölgemizin en büyük enstitüsü olan Sosyal Bilimler Enstitüsü lisansüstü eğitimde ülkemizde ve Balkanlarda, üniversitemiz misyon ve vizyonu doğrultusunda evrensel bilgi ve becerilerle donatılmış araştırmacılar yetiştirerek uluslararası düzeyde çalışmalar yapmaktadır.

İşte tüm bu başarılı çalışmalarımızın devam halkası olan elinizde tuttuğunuz eser, başta Üniversitemiz olmak üzere Türk yükseköğretiminde COVID-19 pandemisinin eğitime etkisi, bu süreçte yaşanan sorunlar ve çözümleri, atılan adımlar ve bilimsel değerlendirmeleri kapsamaktadır.

Uluslararası ve multidisipliner bir nitelikte hazırlanan bu eserin hayata geçmesinde başta Dr. Öğr. Üyesi Levent Doğan ve Doç. Dr. Gökhan İlğaz olmak üzere emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Bu benzersiz eserin bu alanda çalışacak tüm bilim insanlarına ve araştırmacılara yeni ufuklar aralamasını temenni ederim...

Selam ve sevgilerimle...

Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU
Trakya Üniversitesi Rektörü

**COVID-19 PANDEMİK KRİZİNİN KUZEY MAKEDONYA
CUMHURİYETİ EĞİTİM SİSTEMİ ÜZERİNE OLASI ETKİLERİ**
*POSSIBLE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC CRISIS ON THE
EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA*

Osman EMİN*

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, yeni keşfedilen bir koronavirüs türünün neden olduğu bulaşıcı bir hastalık olan COVID-19'un, yönetim, ekonomi, eğitim politik alanlarında, orta ve uzun vadeli olası etki ve sonuçlarını irdelemektir. İçinde bulunulan çağ, küreselleşme olgusunun, dijitalleşme alanında gerçekleşen etkili değişim ve dönüşümlerle, her geçen gün doğal olarak evrildiği bir dönemi çağrıştırmaktadır. COVID-19 virüsü dünyaya yeni bir gerçeklik getirdi. Ülkeler, sözde “Görünmez Düşman” ile başa çıkmak için farklı yaklaşımlar uygulayarak ekonomiye yapılan ani darbeden sonra en çok etkilenen eğitim sektörü oldu. COVID-19 sürecinin en çok etkilediği alanların başında eğitim gelirken pandemi nedeniyle alınan önlemler çerçevesinde birçok ülkede olduğu gibi Kuzey Makedonya’da da yüz yüze eğitim sürdürülemez olarak eğitimin uzaktan ve çevrimiçi olarak gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Yeni ortaya çıkan virüsün insandan insana kolay bir şekilde hızlıca yayılıyor olması önem teşkil edecek ölçütler arasında yer almaktadır. Dolayısıyla pandeminin, toplum düzeyindeki etkisi virüsün enfekte durumuna, virüs yapısına, toplumdaki bireylerin bağışıklık durumuna, bireyler arası temas ve toplumlar arası ulaşım özelliklerine, risk faktörlerinin varlığına, sunulan sağlık hizmetlerine ve iklime bağlı olarak kabiliyet açısından değişim göstermektedir. Koronavirüsün yayılma hızına ve insan sağlığı üzerindeki etkisine bakıldığında genel çapta koruyucu önlemlerin alınması büyük önem teşkil etmektedir. Salgının yayılmasını engellemek için, dünyadaki çoğu hükümet geçici olarak tüm eğitim kurumlarını kapattı. Öğretimin zorla kesintiye uğramasının büyük sonuçları oldu, alınan önlemler dünya nüfusunun daha doğrusu eğitim süreci kapsamındaki nüfusun %60’ını doğrudan etkiledi. Sınıf eğitiminden, çevrimiçi eğitime geçiş hiç te basit bir süreç değildir, çünkü teknik altyapı ve belirli düzeyde dijital becerinin yanı sıra, ailenin desteği de önemliydi. Bu yeni çalışma ortamından kaynaklanan stres yalnızca öğretmenleri değil, aynı zamanda öğrencileri de etkiledi, çünkü günlük okul aktivitelerini, okuldaki sosyal durumlarını, yeni elektronik

* Doç. Dr. Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi, Kuzey Makedonya, osmanemin@flf.ukim.edu.mk, ORCID: 0000-0001-6975-8221

yoluyla gönderilen ödevlere dönüştü. İlk aşamada acil uzaktan eğitim, Ekim 2020'den itibaren planlı uzaktan eğitim şeklinde sürdürülen eğitim, beraberinde zorlukları, kısıtlılıkları, tehditleri, eşitsizlikleri ama aynı zamanda da açılımları ve fırsatları gündeme getirmiştir. Ek olarak, uygulanan abluka, eğitim sürecinde teknolojinin artık bir lüks olarak algılanmadığını onun gerekli bir koşul olarak idrak edilmesini sağladı. “Dijital Uçurumun” var olduğu bir gerçek ve doğru bir şekilde ele alınmalıdır, bu nedenle dünyadaki pek çok ülke, internete erişimi olmayanlar için eğitim programlarını televizyonda yayınlamaktadır. Mevcut durum, küresel zorluğun üstesinden gelmek için devlet yaklaşımı olmadığını göstermektedir. Organizasyonel gelişim olarak, birçok şey e-öğrenmeyi yürütmek için önceden kurulmuş bir altyapıya bağlıdır, örneğin bilgisayar teknolojisinin yapısı, beceri ve eğitim sürecinin dijitalleşmesi gibi. Ulusal politikalar uygulanan eğitim modellerine de bağlıdır, aslında krize verilen tepki merkezi eğitim sistemine sahip ülkeler arasında farklıdır. Okulların, öğretimin oluşturulması ve uygulanmasında daha fazla özerkliğe sahip olduğu okullara kıyasla daha farklıdır. Eğitim sürecini etkileyen zorlukların daha uzun süre süreceği daha belirgin hale geliyor, bunlarla yüzleşmeye hazır olmak, daha doğrusu mevcut yaklaşımın uzaktan eğitim uygulamasını geliştirmek gerekir. Zorluklarla başa çıkacak önlemlerin oluşturulmasına katkı sağlama amacıyla, Kuzey Makedonya Cumhuriyetinde uzaktan eğitimin nasıl yürütüldüğü, karşılaştığımız zorluklarla nasıl başa çıktığımız ve gelecekteki adımlarımızın ne şekilde olacağı bir tartışma konusu oldu.

1. KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE PANDEMİNİN EĞİTİME ETKİSİ

Dünya genelinde sosyal, siyasal ve ekonomik alanlar başta olmak üzere ülke sistemlerinin çoğu unsurunu derinden etkilemekte olan COVID-19 salgını, Kuzey Makedonya Eğitim Sistemi'ni ve sistemde yer alan tüm öğrencileri de etkilemiştir. COVID-19 salgını dünya çapında hızla yayılmaya devam ederken sağlık, eğitim ve çalışma yaşamı başta olmak üzere toplumsal yaşamın bütün alanlarını olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Ülkemizde okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm kademelerde eğitim kurumları hızla kapatılmış ve eğitim öğretime ara verilmiştir. 2020'nin ilk yarısı itibarıyla dünya çapında bütün eğitim kademelerinde bir milyardan üzerinde öğrenci, geleneksel yüz yüze eğitim ortamlarından uzaklaşmıştır. Araştırma sonuçları, eğitim sisteminin, okulların ve eğitim emekçilerinin pandemi koşullarında eğitime ne kadar hazır olduğunun görülebilmesi açısından önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Dünyada ve Kuzey Makedonya'da eğitimin her düzeyinde okulların ne zaman, nasıl ve hangi koşullarda açılacağı ile açılmaması durumunda nasıl bir planlamayla eğitime devam edileceği zihinleri

çokça meşgul eden sorular arasındaydı. Virüse dair her geçen gün ortaya çıkan yeni bilimsel bulgular ve pandeminin seyri her bir ülkede olduğu gibi bizde de sürekli değişim içerisindedir. Bu nedenle karar vericiler, hem bu gelişmeleri takip etmek hem de eğitimin en verimli şekilde nasıl ilerleyeceğine yönelik çalışmalar yapmaya başladı. Bu süreç, basit bir fayda maliyet analizinden çok daha fazlasını içermektedir. Çünkü öğrenciler için bu kriz sadece akademik gelişimden geri kalmak değil akran öğrenimi, sosyalleşme ve hatta fiziksel harekettten de mahrum kalma anlamına gelmektedir. Sürekli ve yoğun müdahaleye ihtiyacı olan özel gereksinime muhtaç, yoksullar ve diğer dezavantajlı gruplar düşünüldüğünde eğitim, akademik ilerlemeden çok daha fazlasını kapsamıştır. Her geçen gün farklılaşan ve değişen, oldukça dinamik bu süreçte, pandeminin öğrenme üzerindeki etkilerini en aza indirmek için çok çeşitli yaklaşımlar kullanılmıştır. Tüm ülkelerin eğitimde benzer ikilemler yaşadığı göz önünde bulundurularak Küresel Eğitim Komisyonu (Global Education Coalition) kurulmuştur. Bu komisyon, eşitsizliklerin arttığını belirterek ülkelerin eğitim süreçlerine devam etmeleri için destekleme çalışmaları yürütmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar, eşitsizliklere dikkat çekerek eğitimin devam etmesine yönelik destekleyici raporlar, eylem planları ve metinler yayımlamaya başladılar.

1.1. Uzaktan Eğitim Uygulamasının Yasal Çerçevesi

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde eğitim üç yasa sistemiyle düzenlenir: İlköğretim yasası, Ortaöğretim yasası ve Yükseköğretim yasası. Ek olarak ilk ve orta öğretim alanındaki öğretmen ve idari personele ilişkin (yönetmelikler, yönergeler gibi) tüzükler var. Örneğin: Öğretmenlerin ve idari personelin 40 saatlik çalışma süreleri boyunca görevlerinin kapsamı hakkında kural kitabı; İlköğretimde ek derslerin uygulaması hakkında kural kitabı vb. gibi. Bu yasal çerçeve uzaktan eğitimi geçerli bir öğrenme modeli olarak tanımıyor. Yönetmeliklerin amacı, ulusal eğitim sisteminde tespit edilen eksiklerin üstesinden gelmektir. Uzaktan eğitim alanında öğretimi organize etmek adına yöntemler, notlandırma kılavuzu veya kurallar da yoktur. Bu yöndeki tek belge kamu ve özel öğretim kurumlarının protokolüdür. Protokolde COVID-19 virüsünden korunmak için yükseköğretim kurumlarının tesislerinde sınava tabi olunması için alınan önlemler belirtilmiştir. İlk ve orta öğretime gelince, Kuzey Makedonya eğitim merkezi tarafından, EDUİNO web sitesinde iki dakikalık videolarda dijital aktivitelerin nasıl yapılması gerektiğine dair açıklamalar mevcuttur. Ocak 2020 yılında, Çin'in Vuhan şehrinde COVID-19 virüsünün insanlarda solunum hastalığı meydana getirildiğini Dünya sağlık örgütü (DSÖ) doğruladı. Mart 2020 yılında, DSÖ genel sekreteri COVID-19 salgını ilan

etti. Şubat 2020’de salgının Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’ne ulaştığı doğrulandı. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti cumhurbaşkanı, ülkenin tamamında olağanüstü hal ilan etti, ilk başta 30 günlüğüne getirilen bu karar, mayıs ayı sonuna kadar uzatıldı. 23 Mart’ta devlet her vatandaşın yaş gurubuna göre ve farklı saatlerde uygulanan sokağa çıkma yasağı gibi belirli kısıtlamalar getirdi. Sokağa çıkma yasağı kademeli olarak 8 Mayıs’ta azaltılmaya başladı, fakat artan vakalardan dolayı yasaklar tekrar getirildi. 26 Haziran’da Kuzey Makedonya Cumhuriyeti sınır kapıları tekrardan yolculara açıldı. COVID-19 salgınının, vatandaşlar, eğitim ve ekonomi üzerinde kısa ve orta vadeli etkilerin olması bekleniyor. COVID-19’un neden olduğu kriz, Kuzey Makedonya Cumhuriyetinde (aynı zamanda küresel olarak) dijitalleşme sürecini başlattı, fakat aynı zamanda eğitime, ekonomiye ve toplumun diğer alanlarına yeni fırsatlar sağladı. Temel meydan okuma ise toplumun tüm gruplarının bu dijitalleşmeden faydalanması ve erişimi olmalarına olanak sağlanmasıdır. Yasa ile kısıtlanan eğitim hakkı için durum böyle değildi. 11 Mart 2020’de, Eğitim ve Bilim Bakanlığının bildirdikleri karamameye göre her düzeyde ve her tür eğitim sürecinin, yüz yüze eğitimin, tüm anaokulları, çocuk gelişim merkezleri, ilk ve ortaokulların durdurulmasına karar verildi. Yükseköğretim kurumlarında ders yapılması, kamu bilim kurumları, yurtlar, kütüphaneler, laboratuvarlar ve ders dışı etkinliklerin faaliyetlerine son verildi. Tüm bu faaliyetlerin internet üzerinden yapılmasına karar verildi ve bu durumu öğretim sorumluluklarını ebeveyn ve öğretmenlerin birlikte paylaşmalarına neden oldu. Ulusal Kamu Hizmeti, ilköğrencileri için eğitim programları hazırladı. Öğretim ve akademik kadronun yalnızca bir kısmı uzaktan eğitime hazırlıktı, ilk ve ortaöğretim bu durumla ilk defa karşılaştığı da göz önüne alındı. Eğitim faaliyetlerini takip etmek için, gerekli araç-gereçler olmayan sosyal açıdan dezavantajlı ailelerden gelen öğrencileri desteklemek adına özel eleştiriler yöneltildi.

1.2. COVID-19 Sürecinde İlköğretim

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti uzaktan eğitimi destekleme platformu, okul mu, sağlık mı ikilemine nasıl tepki verdi? İlk tepki diğer ülkelerde de olduğu gibi reaktifti. 11 Mart 2020 tarihinden itibaren Kuzey Makedonya Cumhuriyeti topraklarında devletin süreliğine eğitim sistemi kısa süreliğine durduruldu; anaokulları, çocuk gelişim merkezleri ilköğretim, ortaöğretim gibi tüm kurumlar faaliyetlerini durdurdu. 16 Mart tarihinde Makedonya Radyo Televizyonun ilk kanalında “TV Sınıfı” adlı eğitim programı yayın hayatına başladı. Bunlar, Eğitim Bakanlığı (MON), Eğitim Geliştirme Bürosu (BRO) ve UNICEF’in desteğiyle yayına başlayan ilk aktivitelerdi. Televizyondaki aktiviteler, öğrencilerin okulda çalıştıkları konularla ilgili içerikler yayınladı. Öğretmenlerin o dönem okulda plan

ve programlarına göre çalışmalarını gereken konuları ve okul öncesi eğitimde olan çocuklar için eğitici gösteriler ve hikâyeler yayınlandı. Eğitimin tamamen durdurulmasından kaçınmak için Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Geliştirme Bürosu ve Çalınma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, UNİCEF, 24 Mart 2020 tarihinde uzaktan eğitimi desteklemek için “eduino” (www.eduino.gov.mk) ulusal platformunu geliştirdi. Platformda, video derslerinin yanı sıra, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar için eğitici oyunlar, aktiviteler ve farklı materyaller eklendi. Platform hala işlevsel durumda ve ardından tüm güç ile ülkedeki dijitalleşme seviyesinin geniş bant için uzaktan eğitimde engel olduğu kanıtlandı. Böylelikle sosyal açıdan hassas ailelerin çocukları da eğitimden uzak kalmamaları için öğrencilere ücretsiz internet sağlandı. 23 Mart 2020 yılında devletin yaptığı oturumda, olağanüstü hal ilan edildi ve eğitim sürecini daha iyi organize etmek için kararlar alındı. Bununla birlikte tüm eğitim seviyelerinin uzaktan eğitime geçiş kararı alındı. Elektronik iletişim yoluyla, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencileri derslerine devam ettiler. İlk ve ortaöğretim okulları, bakanlığın verdiği talimatla, eğitime; Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Edmodo, Viber, Google Drive, WhatsApp uygulamalarıyla devam etmelerine ve talimata göre her okulun hangi uygulamayı kullanacağına kendilerinin karar vermesi istendi. Bu yasalara dayanarak, birkaç tüzük de eklenmiştir: 2020/2021 eğitim yılının, 1 Ekim 2020/2021 yılında başlamasına ve 31 Ağustos 2021’de sona ermesine, eğitime yüz yüze devam eden okullarda öğrenci kapasitesinin maksimum 20 olmasına, ilköğretimde ders saatinin 30, ortaöğretimde 35 dakika olmasına karar verildi. Eylül 2020’de uzaktan eğitim modeli geliştirildi. 13 Mart 2020 yılında olağanüstü hal ilanından sonra derslerin kesintiye uğramasıyla 23 Mart 2020 tarihli kararname ile eğitimin, uzaktan eğitim olmasına yani evde öğrenim yoluyla gerçekleşmesine, öğrencilerin fiziksel yakınlık olmadan derslerini elektronik cihazların yardımı ile yapmasına karar verilmiştir. Elektronik iletişim için hangi araçların kullanılacağı açıklanan kararnamede okulların belirli platformlar, e-posta ve diğer elektronik sistemlerinin kullanılması öngörüldü ve hangi sistemlerin kullanılacağı okullar tarafından belirlenmesine karar kılındı. Böylece, video konferans platformlarının kullanılıp kullanılmayacağını ve derslerin normal olup olmayacağını ya da öğrencilerin ödevlerini e-posta yoluyla mı yoksa başka bir platform ile alıp göndereceklerini seçmek tamamen okul yönetimine bırakıldı.

Kararname, öğretmenlerin, öğrencilerin bilgilerini ölçmek için elektronik iletişim yoluyla öğrencilere sözlü veya test yapabileceklerine veya başka metotlar da kullanarak bilgilerini belirleme ve değerlendirmelerine karar kıldı. Bu kararname ile zorunlu çalışma saatlerinin sayısı en az 160 en fazla 180 saatlik süre olarak düzenlenmiştir. Bu değişim yalnızca 2019/2020 yılını etkilemiştir. Aynı zamanda bu dönemde kısaltılmış müfredatlar geliştirilerek, Eğitim ve Bilim Bakanı tarafından

benimsenmiş ve COVID-19 salgını ile ilgili durum nedeniyle 2020/2021 öğretim yılı için Kuzey Makedonya Hükümeti Kararı gereğince 1 Ekim 2020 tarihinde kısaltılmış programlar ile eğitim-öğretim başlayacak şekilde hazırlanmıştır. Dolayısıyla, 2020/2021 öğretim yılı 159 öğretim günü, yani orta öğretimin son yılları için 145 öğretim günü ve ders saati ilköğretimde 30 dakika, orta öğretimde 35 dakika sürmesine. Kısaltılmış ders programları, belirlenen ders planına göre düzenli olarak gerçekleşen her bir ders için öngörülen programın hedeflerine/sonuçlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte bu yıl için uygun öğrenim içeriklerin seçimi, gerçekleştirilmesi zorunlu olan konuların seçimi yapılmıştır. Böylelikle, ders programı ile amaçlanan bilgi ve becerilerin elde edilmesine ve bir üst sınıfa geçişe olanak sağlamaktadır.

Anlayacağımız gibi dünyada çocukların eğitimine yönelik endişelerin K. Makedonya’da ne kadar tartışıldığına ve bakanlığın bu konuda ne kadar etkin politikalar geliştirildiğine bakıldığında maalesef, eşitsizlik ve ebeveynlere destek sağlama konusunda yeterince etkili politikaların geliştirilemediği görülmektedir. Gerçekten de basit bir gözlem veya birkaç görüşme ile öğrenciler arasındaki dijital uçurumun varlığını sürdürdüğü görülebilir. Kuzey Makedonya’daki öğrencilerin TV Eğitim sınıfı TV’leri izleme ve öğretmenleri ile etkileşim kurma durumları önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Bir tarafta evlerinde birden fazla telefon, tablet, bilgisayar ve sınırsız internete sahip olanlar varken, diğer tarafta ise sadece ebeveynlerinin cep telefonu üzerinden birden fazla çocuğun sınırlı internet imkânı ile eğitim almaya çalıştığı durumlar söz konusudur. Özellikle kırsal kesim bölgeler başta olmak üzere sosyoekonomik olarak dezavantajlı olan çeşitli gruplar internete erişim konusunda daha ciddi sorun yaşamaktadırlar. Daha da önemlisi, özel okullar ile sosyoekonomik olarak avantajlı aileler çocuklarını eğitim konusunda desteklemeye devam ederken, göreceli olarak dezavantajlı sayılabilecek ailelerin çocuklarına yeterince destek sağla(ya)madığı bu süreç, mevcut eşitsizlikleri daha da derinleştirme riskini taşımaktadır. Bu karar aynı zamanda uzaktan ve çevrimiçi eğitime atfedilen önem ve değeri de göstermektedir. Açıkçası hiçbir ölçme değerlendirme yapılmadan bir üst sınıfa geçilecek olması, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin bir alternatifi olarak görülmediğini göstermektedir. Bu yaklaşım, uzaktan eğitim uygulamasının gelişigüzel bir uygulama olduğu yönünde bir izlenime yol açmış durumdadır. Kuzey Makedonya’da 2020/2021 öğretim yılı 1 Ekimde başladı. Tüm açılardan olumsuzlukları barındıran pandemi dönemini eğitim için fırsata çevirmenin bir yolu, eğitim ortamlarının gözden geçirilmiştir. Bu nedenle Kuzey Makedonya Eğitim ve Bilim Bakanlığı ve Eğitimi Geliştirme Bürosu okul öncesi ve ilkokul 1, 2 ve 3 sınıflar yüz yüze eğitim alması diğer sınıflar ise çevrimiçi eğitime devam etmesine karar

aldı. Burada değişiklik öğretmenler sıralı okullarına giderek okuldan çevrimiçi eğitime devam etmek zorunluluğu vardı.

1.3. COVID-19 Sürecinde Ortaöğretim

Ortaöğretimin nasıl ilerleyeceği kararnamesi 23 Mart 2020'de getirildi. Kararnamede iletişim araçlarının ne anlam ifade ettiği ve eğitim sürecinin nasıl ilerleyeceği tanımlanmıştır. İlköğretimde olduğu gibi, ortaöğretimde de derslerin nasıl devam edeceği ve hangi platformların kullanılacağı okul yönetimine bırakılmıştır. 5 Mayıs 2020 tarihindeki kararnamede getirilen yasa ile öğretim yılının 10 Haziran 2020 tarihinde biteceği belirlenmiştir, ancak ortaöğretimde son sınıf öğrencilerinin 19 Mayıs 2020 tarihinde bitirmelerine karar kılınmıştır. 2019/2020 öğretim yılı, ortaöğretimde, son sınıf öğrencilerinin, devlet mezuniyet sınavına, okul mezuniyet sınavına ve bitirme sınavına tabi olmamalarına karar kılınmış, sözü geçen öğretim yılı için öğrencilere orta öğretimi bitirdiklerine dair diplomalar verilmiştir. Diğer kararnamelerde ise okul yönetimi hakkında yasalar düzenlenmiştir.

Orta öğretimdeki dersler için kısaltılmış müfredat, oluşturulan müfredata göre düzenli olarak gerçekleştirilen konu için uygun müfredat tarafından sağlanan hedeflere/beklenen sonuçlara dayanmaktadır. Kısaltılmış müfredat, 159 öğretim günü, yani ortaöğretimin son yılında 145 öğretim günü ve 35 dakikalık ders süresi boyunca gerçekleştirilmesi gereken belirli konuları / alanları / bileşenleri / modüler birimleri ve öğretim birimlerini belirler, düzenli programda belirlenen haftalık ders fonlarını gözlemler. Ayrıca kısaltılmış müfredattan öğretim birimlerinin planlanması ve gerçekleştirilmesinde öğretmenin, normal müfredatta belirlenen hedefler-kazanımlar/beklenen sonuçlar, belirli kavramlar, yöntemler ve etkinliklerle yönlendirilmesi gerektiği yönünde talimat verilmiştir. Kısaltılmış müfredat belirli öğretim birimlerini, konunun özelliklerine göre birbirleriyle ilişkilendirilen ve mantıksal bir bütün oluşturan normal müfredattan kapsamaktadır. Her bir konu / alan / bileşen / modüler birimi için gerçekleştirilecek toplam ders sayısı verilir. Didaktik yönler bölümünde kısaltılmış müfredata göre öğretimin gerçekleştirilmesi için özel yönler verilmiştir. Öğretmen, yeni öğretim içeriğinin geliştirilmesi için derslerin yanı sıra tekrarlama dersleri, kararlılık, alıştırmalar, öğrencilerin bilgilerini kontrol etme, sistemleştirme, araştırma vb. dersler planlamalı, düzenlemeli ve uygulamalıdır, ders konusuna ve öğrenme süreci de dâhil olmak üzere müfredatın başarılı bir şekilde uygulanması için bu ihtiyaçlara bağlıdır. Belirli ders içeriği iki veya daha fazla derste işlenebilir, öyle ki öğrenilen dersin özelliklerine ve öğretmenin görüşlerine bağlı olarak içeriğin öğrenilmesi için daha uzun süre gerekebilir. Didaktik yönergeler bölümünde kısaltılmış müfredata dâhil edilen her konu / alan / bileşen / modüler birimi için, belirli öğretim içeriklerinin normal

müfredattan kaldırılması, belirli öğretim içeriklerinin nihai olarak birleştirilmesi, belirli öğretim konularının detaylandırılması için bir açıklama yapılır. İki veya daha fazla öğretim dersindeki içeriklerin yanı sıra alıştırma, deney, araştırma vb. derslerin gerçekleştirilmesi için yönergeler kalıcı ve uygulanabilir bilgilerin öğrenciler tarafından öğrenilmesi ve edinilmesi sürecinde önemlidir. Konunun özelliklerine bağlı olarak, kısaltılmış müfredatı başarılı bir şekilde uygulamak için konuya uygun öğretim ve öğrenmenin farklı yöntem ve stratejilerinin uygulanması ve ayrıca öğretim yardımcılarının ve diğer didaktik materyallerin uygulanması için kılavuz kitapları hazırlanmıştır.

1.4. COVID-19 Sürecinde Yükseköğretim

COVID-19 virüsünün neden olduğu salgın, hayatın ve sosyal yaşamın her alanında büyük değişiklikler yaptı. Salgın devletlere, sağlık, ekonomi, eğitim ve hatta bazı ülkelerde demokrasinin istikrarı gibi pek çok acıdan büyük sorunlara yol açtı. Gerçek şu ki, hem küresel olarak hem de ülkedeki tüm yaş grupları, salgında büyük zorluklarla karşı karşıya kaldı. O guruplardan bazıları ülkemizdeki gençleri teşkil ediyor. Bu gurup, eğitim sisteminin durdurulması ve okulda yüz yüze eğitimden, internet üzeri eğitime geçiş ile karşı karşıya kaldılar. 23 Mart 2020'den itibaren getirilen kararname ile yükseköğretim kurumlarının, bilim kurumların mevcut akreditasyon ve çalışma programları ile devam edeceklerine karar verildi. Derslerin ve sınavların uzaktan eğitim ile yapılmasını ve bunun hangi programlar ile yapılacağı tamamen yükseköğretim kurumlarına bırakıldı. COVID-19 virüsünün dünya genelinde yayılması yükseköğretim kurumlarının çalışmalarına ve eğitime 14 gün ara verilmesine neden oldu. Olağanüstü hal ilan edilmesiyle üniversiteler sınıfları ve kampüsleri kapatıp, derslerine internet üzerinden devam ettiler. Ortaya çıkan bu sosyal durum, bir dizi zorluklar meydana getirdi ve üniversiteler bu sorunlar ile düzgün bir şekilde başa çıkmaya çalıştıkları görüldü. Uzaktan eğitim sistemi ile eğitimin devam edeceği kararı alındıktan sonra Aziz “Kiril ve Metodiy” Üniversitesi, öğrenci meclisi tarafından bu karar desteklenmiş ve eğitimin başarılı bir şekilde uygulanması için özel platformlar önermişlerdir. Öğretim üyeleri ve öğrenciler arasında eğitim: e-posta, Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Moodle, Viber, Skype, telefon bağlantısı, Courses ve WEBEX gibi platformlar ile uygulandı. (UKİM'in bir parçası olarak, “Birinci Justinyan” hukuk fakültesi e-posta, Zoom, Google Classroom, Viber, Skype, telefon; (FİNKİ) Bilgisayar mühendisliği fakültesi Courses, (FEİT) Elektrik mühendisliği ve bilgi teknolojileri fakültesi video konferans sistemi; İştıp (UGD) “Gotse Delçev” Üniversitesi (Moodle) ve Microsoft Teams; Özel “Amerikan Koleji” WEBEX, uygulamalarını kullandılar. Manastır Aziz “Kliment Ohridski” (UKLO) ve Ohri'deki Aziz “Apostol Pavle” üniversiteleri

uzaktan eğitime başlamış fakat hangi platformlar ile uygulama yaptıklarını paylaşmamışlardır. Özel Uluslararası Balkan Üniversitesi, IBU Online Eğitim Merkezi ile Küresel Dünya'nın tüm imkânları öğrencilerle buluştuğunu ifade etmektedirler. Üniversitenin Online Eğitim Merkezi, öğretim üyelerine ve öğrencilere çevrimiçi eğitim için bir platform sunmaktadır. Yükseköğretimde ara sınavların ve finallerin elektronik araçlar vasıtası ile yapılmasına karar verildi. Bu kararname, ilköğretim ve orta öğretim kararnamelerine kıyasen daha ayrıntılı ve farklıdır. 22 Mayıs 2020 tarihinde getirilen kararda, yükseköğretim kurumları COVID-19 salgınına karşı gerekli tedbirleri almışlarsa finallerin fiziksel olarak yapılabileceğine karar kıldı. Kararname gereği, protokollere uygun hareket ediliyorsa, derslere yüz yüze de katılabilme kararı alındı. Normal eğitimin süresiz olarak durdurulma kararı alındıktan sonra, bazı üniversiteler bu duruma karşı çıkmış ve derslerinin dijitalleşmesine karar vermişlerdir. Başka bir olasılık ise, eğitimin bir süre durdurulması ve sonraki (Mayıs, Haziran ve Temmuz) aylarında eğitime devam edilmesi yönündeydi. Bu şekilde dijitalleşme olmadan, eğitim kalitesinin sürdürülmesini amaçladılar. Sonuç olarak pandemi bize eğitim yapısı olan fakat çalışma sistemi olarak adlandıramayacağımız bir yapıya sahip olduğumuzu gösterdi. Yasaların vatandaşlara hizmet etmek için bulunmadığını sert bir çerçevede belirtebiliriz. Öğrencilerin şimdiye kadar sağlık sorunları nedeniyle derslerden eksik kaldıklarını ve eğitim sisteminin öğrencilere ders materyallerini yılsonuna kadar evden çalışmalarını için elektronik posta ile ulaştırma yapısına sahip olmadığını söyleyebiliriz. Pandemi, tek gecede bu işlemin gerçekleşebileceğini gösterdi.

Yükseköğretimde eğitim sürecinin düzgün akışını sağlamak için Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın son önlemleri, Üniversitelere eğitimin devam etmesi ve sınavların nasıl yapılacağına dair çözümler bulma talimatını verdi. Ne yazık ki bazı üniversiteler, fakülteler ve öğretim üyeleri eşit kalitede uzaktan eğitime olanak sağlamıyor, bunun yanı sıra sınav süreci, kayıt, idari işlemler, diploma veya yüksek lisans tezleri de buna dâhil. Acil Öneriler getirilerek belirli kararlara bağlandı: Üniversiteler eğitimin nasıl ilerleyeceğine dair acilen plan kurmalı. Kurulacak olan bu plan ile tüm öğrencilerin kaliteli eğitime erişimi sağlanmalı. Ek olarak, eğitime erişimi olmasının yanı sıra, ders hocalarına da ulaşabilme imkânına sahip olmaları gerekir. Üniversitelerin devam eden çalışma ve idari işlemler hakkında bilgi sağlaması gerekir. Sınavları internet aracılığı ile kayıt etme olanağının sağlanması, yarıyıl öğretim yılı ücretinin elektronik olarak ödenmesi, diploma, yüksek lisans tezine başvurma ve öğrencilerin, öğrenci işleri ile temasa geçebilecekleri kanalların oluşturulması gereklidir. Üniversiteler normal sınav tarihlerinin gecikmesi durumunda sınavlara girme ve sınavların uzatılmasına olanak sağlamalıdır. Eğitim ve Bilim Bakanlığı, sağlık ve ekonomik krizden etkilenen ailelerin

çocuklarına nasıl yardım edilebilir gibi planlar düşünmeleri gerekli. Yani Eğitim Bakanlığı, COVID-19 nedeniyle iş yerlerini kaybeden ebeveynlerin, öğrenci çocuklarına burs oluşturmaları veya sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin öğrenci çocukları için burs fonunu artırılmasına karar verilmiştir. Üniversiteler kayıt yaptıran öğrencilere, ücretlerin birden çok taksit ile ödenmesine olanak sağlamalı. Üniversitelerarası konferans ve öğrenci meclis temsilcilerini, birbirleriyle koordineli çalışarak eğitimde, sınav ve üniversitelere kayıt dönemlerinde gecikmeler olmaması için koordinasyon organı kurmaları gerekir. Koordinasyon organı, öğrenci meclis temsilcilerini de dâhil etmelidir. Koordinasyon organı yabancı yükseköğretim kurumları ile iletişime geçip onların çalışmalarından öneriler almak ve koordineli bir şekilde çalışmak için önerilerde bulunmalıdır.

2. COVID-19 İLE GELİŞEN FARKLI BAKIŞ AÇILARI

Dünya Sağlık Örgütü 12 Mart 2020 tarihinde Koronavirüs ailesinden yeni Koronavirüs COVID-19'u küresel pandemi olarak ilan etti ve bunun küresel bir sağlık tehdidi olduğunu açıkladı. 2020 yılının ilk üç ayında, tüm dünyada etkisi şiddetli biçimde artarak hissedilen COVID-19 krizinin ilk dönemleri, insan hareketliliğinin en başta faktör olarak bu tehlikeli virüsün yayılımının hızlandığı tespiti sıklıkla paylaşıldı. Öte yandan önümüzdeki dönemde süreç, bu krizin ekonomik, politik, sosyal, kültürel, askeri, diplomatik ve hukuki etkilerini daha yoğun hissetme potansiyelini de barındırmaktadır. Bu bağlamda belki de en çok üzerinde durulması ve farklı birçok disiplinin katkısıyla tartışılması gereken konu bu krizin birey üzerindeki etkileri olacaktır. Gerçek şu ki, birçok öğrenci uzaktan eğitimin bir formalite olduğunu, yüz yüze eğitimde alınan verim ile aynı olmadığını savundu. Online yapılan testlerin iyi olmadığını çünkü gereken bilgiyi edinemediklerini savundular. Bazı öğrenciler, öğretmenlerin sınav esnasına internet sorunu gibi problemleri hesap etmediklerini belirttiler. Maalesef bu gibi durumlarda bağlantı problemleri yüzünden öğrenciler düşük notlar alıyor. Şüphesiz bu pandemi döneminde eğitim alanında en büyük zorluğu ve sorumluluğu öğretmenler üstleniyor. Öğretmenler daha önce hiç karşılaşmadıkları bu gibi bir durumda derslerine internet üzerinden nasıl devam edeceklerine tamamen yabancıydılar. Yetkili kurumlar tarafından belirlenen yönergeler ise bu tür eğitim ile başa çıkmak için yeterli değildi. Mevcut tekrarlama, sınav ve notlandırma süreçleri dijital olarak uygulanmak için uygun değildir. Hiçbir öğretmen öğrencilere verdiği ödevleri bağımsız olarak kendilerinin yazıp yazmadıklarını doğrulayamaz ve bu durumlarda her öğrenciye farklı ödev vermek aşırı yük ve zorluk teşkil ediyor.

Online eğitim süresi zarfında ebeveynlerin bir kısmı çevrimiçi eğitim sürecinden memnun kalmamıştır, bazıları ise bu süreçten kısmen veya tamamen

memnun kalmışlardır. Ebeveynlerin birçoğu, uzaktan eğitimin kalitesinin tamamen yetersiz olduğunu, öğretim materyallerinin kısa olduğunu ve öğrencilerin yeterli ilgiyi göstermediklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlere göre okuldaki öğretimin daha iyi olduğu fakat uzaktan eğitim yapılacaksa da buna hazırlıklı olduklarını belirtmişlerdir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda dünyada çok hızlı bir değişimin olduğu, gerçekleştirilen yeniliklerin toplumsal, siyasal ve ekonomik alanda etkisini gösterdiği gözlemlenmektedir. Bilginin toplanması, işlenmesi, aktarılması, kullanılması ve yeni bilgi üretimine yönelik her alanda bilgi ve iletişim (bilişim) teknolojisinde değişimlerin yaşandığı yeni bir dönemin içerisinde yaşıyoruz. Bu dönemin özelliği, toplumsal yaşamımızdaki genel değişikliklere koşut olarak eğitim anlayışında da bazı değişimlerin zorunlu kılınmasıdır. Eğitimin 19. yüzyıldan kalma alışkanlıklarla, 21. yüzyılda başarılı olamayacağı bir gerçek. Hem akademik, hem kurumsal anlamda eğitimin her açıdan yeniden tasarlandığı bir döneme girdik. Son yıllarda dijital platformların ve uygulamaların hayatımıza girmesiyle değişim yaşayan birden çok disiplin ile karşı karşıyayız.

Bu analizin kapsadığı tüm bölümler ele alınırsa COVID-19'un başlangıcından itibaren Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde uzaktan eğitim sistemi büyük eksiklerle gerçekleşti. Bu durum eğitim kalitesine ve öğretime de yansdı. Aslında modern zorluklarla başa çıkmada eksikler en çok, uzaktan eğitimin altyapı eksikliğinde, eğitim sektöründe mevcut durum için deneyimsizlikte, kurumların organizasyon sürecindeki yetersiz teknik becerilerinde görüldü. Belirtilen tüm eksikliklere rağmen öğretmenler elde edilen sonuçtan kısmen memnun olduklarını ifade ediyorlar. Eğitim sürecine ilişkin uzaktan eğitim organizasyonunda eksikliklerin olduğu ve mevcut kanunda uzaktan eğitim ile herhangi bir yasa maddesi olmadığı için, uzaktan eğitim ile ilgili kanunlar ve tüzük gibi yasal çerçevenin gözden geçirilmesi gerekir. Ek olarak, kararnamelerde yasal boşluklar olağanüstü hukuk yolları gibi hükümler içermez. Bir tür kılavuz olarak kabul gören kararnameler, hiçbir eğitim sisteminde yönetmelik ve standartlarla geliştirilmemiştir, aslında merkezi liderlik gerektiren bu gibi kriz durumunda eğitim sürecinin kaliteli ve kontrollü gelişimi yapılması gerekir. Tabi ki, bu eksiklikler salgının yayılması göz önüne alınarak yasal olarak düzeltilmelidir. Burada gereken farklı seçenekleri göz önüne alıp, yasal olarak ifade etmektir. Gelecekte eğitim sistemi bu veya benzeri durumlara hazırlıklı olmalıdır. Gelecekteki yasal çözümlerde uzaktan eğitim sistemi; yeni öğretim sistemi, ek veya alternatif öğretim sistemi olarak kabul edilmelidir. Bu durum yalnızca şimdiki kriz için değil, gelecekte eğitim

sisteminin gelişmesi ve Avrupa ülkeleri ile rekabet edebilecek personelin de yetişmesi için önemlidir. Toplumun ihtiyaçları ve gelişimi için modern eğitimin bu gibi dijitalleşme ihtiyaçlarına cevap vermeli ve gelişime teşvik etmelidir.

Kuşkusuz yapılan bu analizde ebeveynlerinde öğrencilerin uzaktan eğitim ile edindikleri bilgi ve gelişimleri hakkındaki düşünceleri önemlidir, tabi ki uzaktan eğitim ile ilgili en belirgin analiz özellikle öğretmenler tarafından elde edilecek objektif verilerle sağlanacaktır. Genel olarak öğretim kadrosu olağan üstü hal durumundaki eğitim koşullarına hazırlıklı değildi, ancak her okul bağımsız olarak bir şekilde okul yılını tamamladı. Başka bir deyişle, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde uzaktan eğitimin işlevselliği için gerekli donanım yoktu.

Yapılan analizlerden, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde uzaktan eğitim sistemini geliştirmeye yönelik adımlar için şu öneriler verilebilir: Yasal Çerçeve: Uzaktan eğitimin gelişimi için yeni yolların bulunması gerekiyor. Öncelikle eğitim sistemini düzenleyen yasaların bu sistemi tanımaları ve geçerli bir eğitim yöntemi olarak kabul etmeleri gerekiyor. Ek olarak, uzaktan eğitimin işleyiş yöntemlerini, organizasyonunu ve notlandırma sisteminin daha da geliştirilmesi gereklidir. Katı çözümler bu sürecin gelişimine uygun değildir. Her eğitim seviyesi için yasal standartların oluşturulmasını öneriyoruz. Uzaktan Eğitim İçin Teknik Önkoşullar: Uzaktan eğitim için tüm okulların kullanacağı tek platform oluşturulması önerilir. Devletin bu sistemi kurmada geç kalması göz önüne alındığında, öğretmenlerin birçok kaynaktan yararlanabileceği geniş bir veri tabanı, plan ve programlarını kullanabilecekleri bir eğitim platformu oluşturmanızı öneririz. Öğretmenlerin deneyimlerini ve çalıştıkları konuları paylaşmaları için böyle bir platforma sahip olmaları avantajlı olacaktır. Dijital Okuryazarlık: Bu eğitim sürecinde, öğrenciler bilgisayar becerilerini geliştirmelidirler. Devletin 21'nci yüzyılda yalnızca uzaktan eğitimde değil, tüm mesleki faaliyetlerde dijital okuryazarlığı geliştirecek önlemleri yoktur. Hali hazırda içinde bulunduğumuz kriz durumundan istifade edip öğrencilerin ve vatandaşların dijital becerilerinin gelişimi için çaba sarf etmeleri ve gelecekteki modern topluma hazırlıklı olmaları gereklidir. Bilgisayar ve programlama derslerinin artırılmasını ve bugüne kadar seçmeli olarak verilerin derslerin zorunlu olmalarını öneriyoruz. Öğretim üyelerinin bu eğitim sürecinde yeni teknolojilerin kullanımı ile ilgili acilen eğitilmeleri gereklidir. Bu süre zarfında, velilerinde teknik eğitim görmelerine ihtiyaç vardır. Bu, vatandaşların internet üzerinden erişebileceği ücretsiz programlar ile sağlanabilir. Uzaktan Eğitimin İşleyişi: Uzaktan eğitimde öğretim üyeleri, öğrenciler ve farklı yaş grupları için uygun öneriler hazırlanması gereklidir. Özellikle ilköğretim de çocukları olan ebeveynlerin tüm süreç hakkında ve sürecin nasıl işlediğine dair bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu önemli bir husustur çünkü dokuz yaş aralığındaki çocukların

ebeveynlerine ihtiyaçları vardır. Yüz yüze veya uzaktan eğitime katılacak olan öğrencilerin aynı derslerden yararlanmaları için derslerin müfredata uygun olarak hazırlanmaları ve kaydedilmeleri gereklidir.

Çocuklara bu eğitim süresince gerekli yardımların sağlanması için, okul yönetiminin ve çalışanlarının, gerekli kurumlarla, özellikle ebeveynler ile daha fazla iletişim halinde olması gerekir. Uzaktan eğitimde, umuyoruz ki ülkemizde önerilen deneyimler ile pozitif geri dönüşüm alacağız. Amaç, vatandaşlar adına kamu politikalarını ve kamu hizmetlerini geliştirmektir. Bu nedenle, gelecekte daha başarılı bir öğretimin uygulanması için tüm mevcut kapasitelerin seferber edilmesi önemlidir. Krizin eğitim süreci üzerindeki etkisi “bilgi kaybının” artmasına neden olduğu söylenebilir. Virüsün yayılma şiddeti azaldıktan sonra, ekonominin normale dönmesi için eğitim sistemini yeniden kurmak ilk adımlardan biri olması gerekli. Dünyanın farklı yerlerinde, çok farklı etkileri yaşanmakta olan COVID-19 pandemik krizi; gerek boyutu, gerek etki alanının büyüklüğü gerekse kişilerin bilgi ve iletişim alternatiflerinin çok gelişmiş olması nedeniyle, insanların ilk kez bu derece etkileşimli olarak yaşadıkları bir küresel kriz olarak gözlemlenmektedir. Dijitalleşmenin eğitim, sosyal, kültürel, birçok farklı boyutunda, farklı alanlarda sonuçları öne çıkmakla birlikte, en yaşamsal ve önemli sonuç bireyin üzerinden gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda dijitalleşmenin merkezinde yer aldığını söylenebilecek ve en önemlisi olarak kabul edilebilecek değişken olarak “bireysel boyut” öne çıkmaktadır. Bugün, birey için geleceğin en önemli tehlikesinin kontrol edemediği alanlarda ortaya çıkan eğitim temelli problemler olduğu söylenebilir. Bireyin görelisi olarak her şeyin merkezinde olduğu “Ben Çağı”nda ortaya çıkan zihinsel bozukluklar ve psikolojik kusurlar da gelecekte çok önemli noktalara gelebilir. Ayrıca gelecekte COVID-19 ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek ve görünebilecek eğitim temelli sorunların tüm dünyada gözlenmesi ve araştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda COVID-19 sonrası dönemde eğitim, ekonomik, sosyal, kültürel “normalleşme” çalışmalarına destek programları planlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ateş, D. (2014). *Uluslararası Örgütler Devletlerin Örgütlenme Mantığı*. Bursa: Dora Yayınları.
- Batmaz, T. (2019). Küreselleşme–Bölgeselleşme Sürecinin Yerel Ekonomiler Üzerinde Oluşturduğu Etkiler: Denizli Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37, 281-300.
- Bozkurt, V. (2017). *Değişen Dünyada Sosyoloji*. Bursa: Ekin Yayınları.

- EDUCAUSE. (10.04.2020). EDUCAUSE COVID-19 QuickPoll Results: Grading and Proctoring. Available at <https://er.educause.edu/blogs/2020/4/educause-covid-19-quickpoll-results-grading-and-proctoring>.
- Eğilmez, M. (2018). *Tarihsel Süreç İçinde Dünya Ekonomisi*. Remzi Kitabevi.
- Khondker H. H. (2013). Küreselleşme Yerine Küyerelleşme: Sosyolojik Bir Kavramın Değerlendirilmesi. *Sosyoloji Dergisi*, 28, 177-189.
- Öztürk F. (2018). *Küreselleşme - Yeni Dünya Düzeni*. Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi. Sayı:2. Alış Tarihi: 10.02.2020
<http://www.mfa.gov.tr/kuresellesme-yeni-dunya-duzeni.tr.mfa> ve
http://www.mfa.gov.tr/uluslararasi-ekonomik-sorunlar-_mayis-2001_.tr.mfa
- UNICEF and the World Health Organization *The Joint Monitoring Programme Report, Progress on drinking water, sanitation and hygiene: 2000-2017: Special focus on inequalities*. Date of Access: 16.03.2020
<https://www.unicef.org/press-releases/1-3-people-globally-do-not-have-access-safedrinking-water-unicef-who>
- UNPD (2020). *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKA)*. Alış Tarihi: 10.03.2020
<https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>
- UNESCO Report (2019). *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, The United Nations World Water Development Report 2019: Leaving No One Behind*. Date of Access: 14.03.2020.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000367306>
- UNESCO. (11.04.2020). *COVID-19 - A glance of national coping strategies on high-stakes examinations and assessments*. Paris, France.
- USnews.com. (01.04.2020). *What to Know as Coronavirus Leads to Online Exams*. Available at <https://www.usnews.com/education/best-colleges/articles/what-to-expect-from-online-exams-required-during-the-coronavirus-outbreak>.
- World Bank. (04.2020). *The COVID-19 Crisis Response: Supporting tertiary education for continuity, adaptation, and innovation*. Washington D.C. USA.
- Влада на РСМ. (10.3.2020). *Се прекинува воспитно-образовниот процес во детските градинки, основното, средното и високото образование, се забрануваат масовни јавни настани и организираните патувања во високо ризичните земји*. Веб-објава на официјалната страница на Владата на РСМ, достапно на <https://vlada.mk/node/20446>.
- Влада на РСМ. (23.3.2020). *Уредба со законска сила за примена на Законот за високото образование за време на вонредна состојба*. Скопје.
- Факултети.мк. (19.3.2020). *Од наредната недела сите универзитети да применат онлајн-настава*. Достапно на

<https://www.fakulteti.mk/news/19032020/od-narednata-nedela-site-univerziteti-da-primenat-onlajn-nastava>.

Факултети.мк. (8.4.2020). Повеќето факултети на УКИМ немаат услови за онлајн-полагање, ФИНКИ ќе прави пилот-сесија. Достапно на <https://www.fakulteti.mk/news/08042020/povekjeto-fakulteti-na-ukim-nemaat-uslovi-za-onlajn-polaganje-finki-kje-pravi-pilot-sesija>.

Министерство за образование и наука на РСМ. (19.3.2020). Образовните установи да изнајдат начини за неформална едукација додека трае кризниот период. Веб-објава на официјалната страница на МОН, достапно на <http://www.mon.gov.mk/index.php/2014-07-23-14-03-24/vesti-i-nastani/3127-12>.

Ректорска управа на УКИМ. (24.3.2020). Правилник за начинот на реализација на дејностите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и единиците во неговиот состав согласно со мерките на надлежните органи во Република Северна Македонија за спречување на внесување и ширење на коронавирусот CoVid-19. Скопје.

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје. (10.3.2020). УКИМ известување за запирање на наставниот процес. Веб-објава на официјалната страна на УКИМ, достапно на http://www.ukim.edu.mk/mk_vest.php?v_id=321.

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. (10.3.2020). Известување за прекин на наставниот процес. Веб-објава на официјалната страница на УГД, достапно на <http://www.ugd.edu.mk/index.php/studenti/soopshtenija/450-prekin-na-nastava>.

Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола. (10.3.2020). Заклучоци од 15. седница на Владата на РСМ (од 10.3.2020) во врска со заштитата и превенцијата од коронавирусот и постапување по новите предлог-мерки за прекинување на воспитно-образовниот процес во високото образование. Веб-објава на официјалната страница на УКЛО, достапно на <https://www.uklo.edu.mk/news/view/1375>.

УКИМ. (19.3.2020). УКИМ COVID-19 announcement. Веб-објава на официјалната страница на УКИМ, достапно на http://www.ukim.edu.mk/mk_vest.php?v_id=327.

